

AFASIPOSTEN

NUMMER 4 2015 - 26. ÅRGANG

©Fotolia

Nå tennes tusen julelys

Nå tennes tusen julelys
det stråler rundt vår jord
og himmelens stjerner blinker ned
til liten og til stor.

Og over land og by i kveld
går julens glade bud
om han som fødtes i en stall
vår Frelser og vår Gud.

Du stjerne over Betlehem
send dine stråler ned,
og minn oss om at julens bud
er kjærlighet og fred.

Til hvert et fattig hjerte send
et lysstreif ifra sky
så finner det den rette vei
og det blir jul på ny.

E. Kähler

Ansvarlig utgiver:

Afasiforbundet i Norge

Torggaten 10

0181 Oslo

Besøksadresse:

Torggaten 10, 2 etg.

Tlf: 22 42 86 44

E-post: afasi@afasi.no

Hjemmesider: www.afasi.no

Kontortid:

Mandag – fredag

kl. 09.00 – 16.00

Forbundsstyret:

Ellen Borge – *leder*

Lisbet Eide – *nestleder*

Styremedlemmer:

May Britt Kløverød

Trine-Marie Hagen

Inghild Bjørgestad

Redaktør:

Marit Aarøy Aasen

Omslagsfoto:

Fotolia.com

Afasiposten er merket med det offisielle nordiske miljømerket Svanen.

A2G GRAFISK, som trykker dette bladet, er godkjent som Svanemerket bedrift.

Det betyr at bladet oppfyller strenge miljøkrav til papiret, trykkfargen og hele trykkprosessen.

Innhold

Nå tennes tusen julelys	2
Når 1 av 3 nordmenn får en sykdom eller skade som rammer hjernen, i løpet av livet....	4
Landsmøte 2016	5
En litt annerledes jul i år?	6
Håndbok for pårørende	7
Samtalemiljø 2 – Om gode fysiske omgivelser for en samtale «Brukermedvirkning for personer med afasi er viktig og vanskelig» - logopeders erfaring	10
Extra-midler til nye prosjekter	11
Hører på historien til de språkløse	12
Gift med en slagpasient	15
SE FILM – SAMTAL OM FILMEN	16
Filmhelg på Gardermoen	18
Informasjon om afasi til helsepersonell	19
Nordisk Afasidag 10. oktober 2015	20
Med Afasiforeningen i Østfold på 25-års jubileumstur til Lysekil	22
Vil du være med på Mestring med Funkis?	23
Kan du finne navn på åtte ulike vintersportsgrener?	24
Afasipostens kryssord nr 4/2015	25
Legenden om de fire lysene	26
Bestill fra nettbutikken	27

Ellen Borge, forbundsleder

Når 1 av 3 nordmenn får en sykdom eller skade som rammer hjernen, i løpet av livet....

Etter å ha sittet som leder for Afasiforbundet noen år, er det litt rart å se fremover mot siste halvår av forbundets første treårige landsmøteperiode. Mye er gjort, men likevel tar utfordringene aldri slutt.

I Europa har dette vært 'Hjernens år', og med 60 ulike tiltak landet over, er det satt fokus på nevrologiske sykdommer og følger av hjerneskade. Opplysning trengs. Heldigvis er det mange som har 'Hjerte for hjernen' som aksjonen heter.

Afasiforbundet er nært tilknyttet 'Hjernerådet' og deltok nylig under avslutningen av hjerneåret i Universitetets aula i Oslo, der Nobleprisvinner i medisin og fysiologi 2014 Edvard Moser, holdt hovedforedraget. Fagmiljøet han tilhører har åpnet verdens øyne overfor hjerneforskningen. Det gjøres stadig fremskritt som bidrar til å finne bedre metoder for både forebygging og behandling av nevrologiske sykdommer som altså rammer en av tre personer. - Demens og hjerneslag er blant de store gruppene, i tillegg til sykdommer som parkinson, epilepsi og multippel sklerose. Rehabilitering og behandling av disse gruppene gjør krav på en av tre helsekroner, ble det sagt.

Det er meget godt dokumentert at behandlingen av alle pasienter med akutt hjerneslag bør behandles i en slagenhet. Undersøkelser viser at dette reduserer funksjonshemming, dødlighet og behov for sykehjem. Nasjonale retningslinjer anbefaler behandling i slike slagtilpassede avdelinger, men ikke alle sykehus har dette. Afasiforbundet leverte innspill til de nasjonale retningslinjene, nå er det snart tid for evaluering av disse. Det frustrerende med retningslinjer er at de kun er førende og ikke lovpålagte.

Arbeid med innføring av nytt regelverk for tilskuddordningen skaper ekstra utfordringer, men forbundet er godt igang også med dette. Elektroniske utfordringer klarer vi å forholde oss til, men vi vet at våre grupper er blant de mest sårbare når det snakkes om velferdsutvikling og automatisering i samfunnet.

Pårørendes situasjon er ikke blitt enklere. Det tar lang tid å skjønne hvordan livet kan leves etter slag og motgang. Henvendelser fra fortvilte pårørende, deres frustrasjoner og bekymringer gir fart i tankene gang etter gang, for det mangler tilbud på dagtid til den som er blitt sittende ufrivillig hjemme. Mange trenger støtten som afasikontakten kan gi, men få vet at hvor de finner den.

To spennende doktorgrader på afasiområdet er inne i sine siste faser, og det er et svært imponerende arbeid som gjøres, noe som vi selvfølgelig er stolte av i forbundet.

Vi har hatt tre kursaktiviteter i år (egentlig fire siden den ene var todelt), men vi bør snart igjen ha kurs for nyrammede, for afasikontakter og organisasjonskurs. Det er landsmøte til våren, og nok av oppgaver fremover. Vi håper foreningene finner aktuelle kandidater til et nytt forbundsstyre, som viderefører det spennende arbeidet for dem som ikke har det så lett, for som vi vet: Den som ikke kan snakke har også noe å si.

Fredelig jul og et godt nytt år ønskes

fra Ellen Borge
forbundsleder.

Landsmøte 2016

27. – 29. mai 2016 avholder Afasiforbundet i Norge sitt landsmøte. Som vi har gjort tidligere legges det opp til en uformell kursdel fra fredag til lørdag, for å inspirere deltakerne med faglig og nyttig innhold som kan gi et lite løft i hverdagen. Det er uansett lærerikt og hyggelig å møte representanter fra andre foreninger. Denne delen er åpen for alle.

Selve landsmøtet er den formelle delen og foregår fra lørdag til søndag. Dette er Afasiforbundets høyeste organ, der viktige planer og beslutninger bestemmes for neste treårs-periode frem til neste landsmøte igjen (i 2019). Da velges også nytt forbundsstyre. Lokalforeningene kan møte med delegater beregnet ut fra medlemstall, og disse har talerett, forslagsrett og stemmerett. Alle medlemmer har for øvrig adgang til landsmøtet med talerett.

Det sittende forbundsstyre gir orientering om noe av arbeidet i den første tre-årige perioden, hvilke aktiviteter som har vært gjennomført, hvilke muligheter vi har og hvilke utfordringer møter vi. Videre presenteres økonomi og handlingsplan som krever godkjenning.

Deltakelse på landsmøte 2016 er viktig

Vi oppfordrer foreningene til å sende sine delegater til landsmøtet. Det er viktig å være klar over at de da møter som representanter for sine lokalforeninger. Landsmøtepapirene blir sendt til lokalforeningene i forkant, for at de respektive styrene kan foreta en gjennomgang av saker, se på forslag til vedtak og drøfte disse. Lokalforeningene kan også sende inn forslag selv, i tråd med forbundets vedtekter.

Landsmøtehelgen er et viktig møtepunkt med en hyggelig sosial ramme. Benytt anledningen til å møte andre mennesker med afasi, pårørende, fagfolk, styret og Afasiforbundet.

Håper vi ser deg 27. – 29. mai 2016 på Quality Airport Hotel Gardermoen.

Redaksjonen **HAR ORDET**

En litt annerledes jul i år?

Joda, alt er rute for årets julefeiring. Fra midten av november har vi sett at landet er blitt preget mer og mer av julen og dens tradisjoner. Første helg i desember ble julegraner og julegatene tent, butikkvinduene var overdådig julepyntet og julesanger ble spilt av mange gatemusikanter og ikke minst inne i forretningene rundt omkring.

Men noe er allikevel litt annerledes med julefeiringen i år. Uansett hvor lekkert forretningene er pyntet og hvor høyt musikken spilles, så har vi de fleste av oss noen alvorlige tanker som ikke gir oss julefred. Vi kan ikke glemme grekerne som strever i sitt lutfattige land, raseopptøyene i Sverige, krig i Midt-Østen, masseinvasjon av flyktninger, også nå til Norge, og ikke minst terroraksjonen i Paris. Midt i all jule- trafikken, kommer alle bildene frem som vi har sett av sårede mennesker som sulter og lider. Da kan det være enkelt å gi noe av vår overflod til de som sårt trenger vår hjelp.

Det må være merkelig å feire jul i et annet land for første gang med forskjellige vaner og skikker. I Russland, for eksempel, feirer de julaften den 7. januar med kirkegang, men de har ikke gaveutdeling. På nyttårsaften har de stor fest og pakker.

I Be-Ne-Lux landene og Nord Frankrike feires 'Sinterklaas' 5. og 6. desember med gaveutdeling, til minne om helgenen Sankt Nikolas. Via nederlandske emigranter har dette bragt navnet 'Santa Claus' til USA.

I deler av Tyskland, i Tsjekkia, Kroatia, Italia, Lichenstein og Ungarn har de ikke julenisse, men en 'gullhåret', engelaktig kvinne kalt 'Chistkindl' som deler ut gaver til barna.

Men den skumleste tradisjonen har de i deler av Tyskland, Østerrike, Slovenia og Ungarn hvor julenissen har med seg en slem mann – kjent som 'Kraupas'. Han er julenissens onde hjelper og kommer med en pisk for å straffe slemme barn.

Godt at vi her i landet har en godmodig julenisse som overrasker barna med en sekk fylt med julegaver. Barna får ofte sine ønsker oppfylt i julen, men gjør vi voksne det bestandig? Hvilke forventninger har dere lesere når dere leser Afasiposten?

Denne gangen har vi med et innlegg fra en pårørende, og vi oppfordrer alle som har noe stoff i form av innlegg eller reportasjer om å sende det til oss.

Det er leserne som bestemmer hva dere ønsker å lese i bladet. Vi har tidligere hatt en serie hvor hver forening skulle sende inn et lite innlegg fra sitt sted, men dette var dessverre vanskelig å få gjennomført.

Skal vi forsøke dette nok en gang? Som sagt alle lesere – fortell oss hva dere ønsker i bladet. I mellomtiden håper jeg at dere leser stoffet vi har i denne utgaven av bladet vårt. Her kan dere lese en blanding av fagstoff og reportasjer fra kurs og turer til kryssord.

Med dette ønskes alle våre lesere en rolig God Jul og de beste ønsker for det nye året!

Hilsen

Håndbok for pårørende

Denne gang presenterer vi nok en gang et tips for pårørende: Håndbog for pårørende.

Boken kom ut i 2006, men er fortsatt like aktuell. Den er på 127 sider, og er skrevet på dansk. Den er konkret, men ikke alle tips og råd som gis vil passe for alle, naturligvis.

Boken ble anmeldt på nett i 2015. Da ble den omtalt slik (oversatt fra dansk):

«(...) et glimrende lite verk av nevropsykolog Louise Brückner Wiwe. Hun forteller saklig om hvordan vår kompliserte hjerne fungerer, om hjerneskadet, om kriser og sorg, og kommer senere i boken også med råd og redskaper til den pårørende. (...) Det er en god bok som gjør en klokere på seg selv som pårørende, men også på den rammede.»

Boken koster 75 danske kroner. Den kan kjøpes på www.hjerneskadet.dk. På denne nettsiden finner man også mange nyttige råd, tips, filmer og lenker – for pårørende og andre.

Håndbog for pårørende vil også kunne være nyttig for fagpersoner, studenter og andre interesserte.

Afasi-nytt

AFASI-nytt er en fast spalte, som er skrevet av afasiteamet ved Statped sørøst, fagavdeling språk/ tale. Den inneholder kortfattet informasjon for mennesker som har afasi, deres nærpå personer og andre interesserte. Det kan være opplysninger om aktuelle sider på Internett, tips om litteratur og informasjonsmateriell osv.

Spørsmål eller kommentarer?

Kontakt gjerne språkforsker Marianne Lind eller logoped Line Haaland-Johansen.

Marianne:
marianne.lind@statped.no
(e-post) eller
Line: 2290 2851 (telefon, direkte) eller 02 196 (telefon, sentralbord).

Samtalemiljø 2 – Om gode fysiske omgivelser for en samtale

I forrige nummer av Afasiposten snakket vi om hvordan vi aktivt kan skape et psykologisk godt samtalemiljø. Et slikt samtalemiljø er preget av åpenhet, trygghet, tillit og respekt. I denne utgaven av Afasiposten skal vi konsentrere oss om en annen side ved samtalemiljøet, nemlig de fysiske omgivelsene.

Pass på at vi ser og hører hverandre

En viktig forskjell mellom samtaler og andre former for kommunikasjon (for eksempel brev eller e-post), er at når vi snakker sammen, kan vi vanligvis både se og høre hverandre. Vi trenger ikke engang lenger befinne oss på samme sted. Med bildetelefon, som for eksempel Skype, kan vi både se og høre den vi snakker med, selv om hun eller han

befinner seg på den andre siden av kloden. Fordi vi kan se og høre hverandre i samtaler, er det mye informasjon som blir gitt på en ikke-språklig måte. Et eksempel på det er de bevegelsene vi gjør når vi snakker sammen (for eksempel når vi peker, nikker, rister på hodet, smiler osv.) Når vi snakker med noen som har afasi, er det derfor viktig å passe på at begge eller alle samtaledeltakerne kan se og høre hverandre godt.

Skap rolige omgivelser

For en som har afasi, er det ofte anstrengende å delta i en samtale. Det er så mye som skjer samtidig. Man skal både prøve å forstå det som blir sagt, og forsøke å si noe selv. Ofte skjer det også andre ting mens man snakker sammen, for eksempel at man spiser,

Samtalemiljø 1 – Afasiposten 3/2015

Samtalemiljø 2 - Afasiposten 4/2015

Tid og pauser

Samtalestrategier 1

Samtalestrategier 2

Samtalestrategier 3

Kroppsspråk

Lese – skrive – tegne

Oppsummering

Råd for en god samtale

- Sørg for at samtaledeltakerene kan se og høre hverandre
- Unngå forstyrrende bakgrunnsstøy (radio/TV/ musikk)
- Begrens antall samtaledeltakere

at noen ser på TV, eller at andre mennesker sitter og snakker like ved. Det krever stor konsentrasjon å delta i samtaler. Når vi snakker med noen som har afasi, er det derfor lurt å forsøke å skape så rolige omgivelser som mulig. Kanskje kan det være en god idé å skru av radioen eller fjernsynet, og kanskje kan man forsøke å begrense antallet samtaledeltakere. Mange som hører litt dårlig, opplever også at det kan være vanskelig å forholde seg til mange stemmer samtidig og bakgrunnslyder som radio og TV.

Samtalemiljøet skal føles naturlig

De rådene vi har kommet med nå, er på sett og vis ganske enkle, men i praksis er det ikke alltid så lett å følge dem. Før vi avslutter denne bolken om samtalemiljøet, vil vi derfor gjerne si: Følg rådene med måte. Det er ikke meningen man skal lage en helt unaturlig situasjon. Men kanskje skal det allikevel ikke så veldig mye til for å bedre både de psykologiske premissene og de fysiske rammene for en god samtale.

©Fotolia

En nesten identisk versjon av denne teksten har for flere år siden stått på trykk i Afasiposten. Forfattere av teksten var logopedene Margit Corneliussen, Line Haaland-Johansen og Eli Qvenild, samt språkforsker Marianne Lind. Alle jobbet da på afasiteamet ved Bredtvet kompetansesenter. Vil du lese mer om afasi og samtale? Boken «Afasi og samtale. Praktiske råd om det å snakke sammen» (Novus forlag, 2006) ble til som følge av artikkelserien i Afasiposten. En ny, lettere revidert utgave av boken ble utgitt på Novus forlag i 2014.

«Brukermedvirkning for personer med afasi er viktig og vanskelig» - logopeders erfaring

Karianne Berg
Foto: Lena Sæternes

Både lovgivning og faglige retningslinjer forteller oss at brukermedvirkning er viktig. Spørsmålet er om brukerne med afasi får være med å ta avgjørelser i sin egen rehabilitering.

Studier har vist at kommunikasjonsvansker og kognitive utfall er til

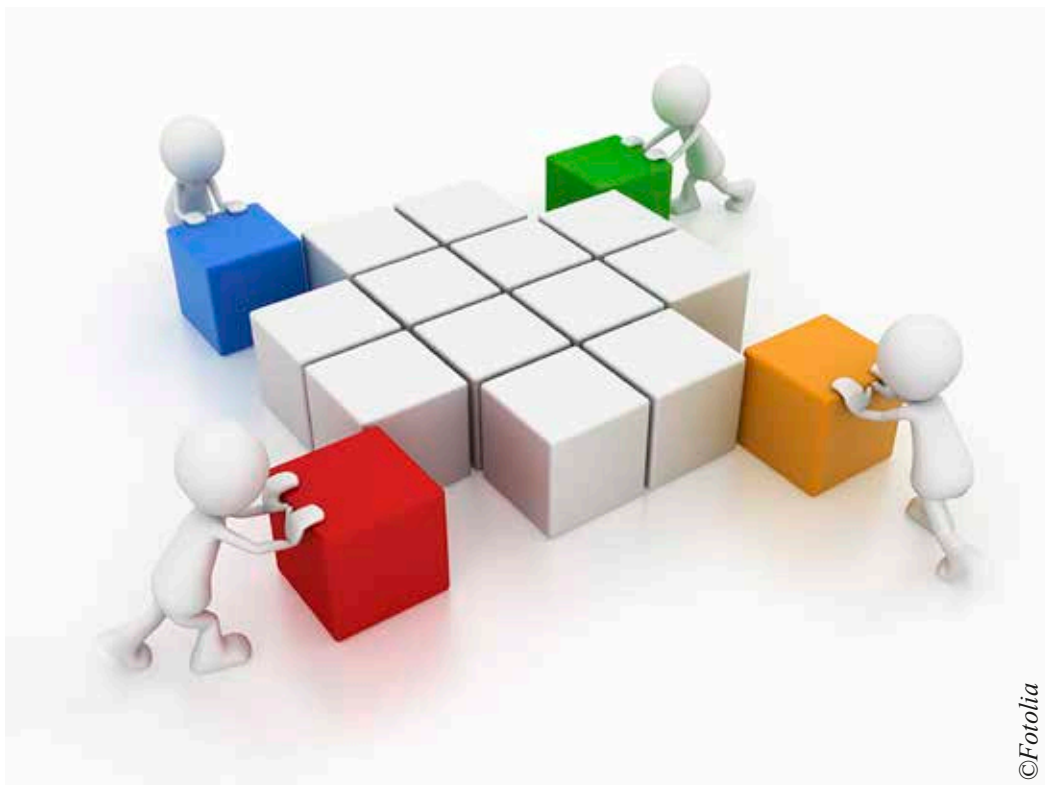
hinder for brukermedvirkning selv for personer som ikke har afasi. Personer med afasi har i liten grad fått være med i denne typen studier. Karianne Berg og hennes kollegaer har intervjuet 20 afasilogopeder i Norge, resultatene viser at også de mener at afasi er en barriere for å involvere brukerne. Afasien gjør det utfordrende å skulle diskutere

komplekse tema, noe som gjør brukermedvirkning i mål- og planarbeid i rehabiliteringen svært vanskelig. Jo større afasi, desto mindre er muligheten til aktiv medvirkning.

Logopeder og helsepersonell må finne nye måter å støtte samtalen på slik at personer med afasi kan inkluderes i mål- og planarbeid i rehabiliteringen på en bedre måte.

Resultatene fra vår studien tyder på at logopeder velger tilnærming til brukermedvirkning basert på tilstedeværende hemmere og fremmere. I følge eksemplene som ble gitt ble brukerstyrt medvirkning i hovedsak tilbydd personer med lett til moderat grad av afasi.

Karianne Berg er logoped og PhD-stipendiat ved Institutt for Nevromedisin, NTNU

©Fotolia

Extra-midler til nye prosjekter

*Fylkesmann Valgerd Svarstad Haugland åpnet Extra-utdelingen, her sammen med generalsekretær Hans Christian Lillehagen i ExtraStiftelsen.
Foto: Hans Kristian Thorbjørnsen*

24. november delte ExtraStiftelsen ut hele 235 millioner kroner til prosjekter over hele landet. Tildelingen ble markert med et arrangement i Den Gamle Logen i Oslo.

Afasiforbundet er i år heldig mottaker av hele 1,7 millioner kroner til vårt viktige afasiarbeid! Vi gleder oss til å samarbeide med flinke fagfolk innen flere afasi-områder.

Om de nye prosjektene:

Personer med afasi har også noe å si
Mange ønsker mer trening, også etter at tilbudet hos logoped er ferdig. Mange ønsker også å treffe andre i samme situasjon, for eksempel i ei gruppe. Det å kunne å møte andre i samme situasjon er viktig. Man kan dele erfaringer, trene på kommunikasjon og ikke minst delta i en trivelig sosial setting. Prosjektet gjennomføres i Bergen. Det er tenkt at logopedistudenter skal lede gruppene under veiledning. Prosjektleder: Bodil Johanson (Afasiforeningen i Bergen).

“Happy apping” ved afasi?

Prosjektet skal gjennomføres av afasiteamet ved Statped sørøst. Prosjektet er todelt:
1. En app (en applikasjon; det vil si et lite

dataprogram) skal oversettes til norsk. Appen heter Talk Around It. Den er laget for at personer med afasi skal kunne trene på å hente fram ord. 2. Det skal lages en nettside, med oversikt over gode apper for personer med afasi. Prosjektleder: Line Haaland-Johansen (Statped sørøst).

Lett på nett med afasi

Digitale hjelpemidler har vist seg å være nyttige og mange logopeder benytter seg av f. eks. iPad/nettbrett som en del av rehabiliteringen. Afasiforbundet vil arrangere kurs i bruk av iPad for personer med afasi. Prosjektleder: Marianne Brodin (Afasiforbundet sentralt).

Materiell for talepraksi

Prosjektet går ut på å oversette et praksis-materiell for logopeder. Slikt materiell finnes ikke på norsk i dag. Talepraksi betyr at man har vansker med å produsere viljestyrt tale. Håpet er at dette materialet kan gjøre det enklere for logopeder å gi et strukturert tilbud til personer med talepraksi. Prosjektleder: Katrine Kvisgaard (OsloLogopedene).

Disse har fått tildeling for 2. år:

Psykososialt velvære etter hjerneslag

(Marit Kirkevold/Ellen Hjelle, Institutt for helse og samfunn, UiO).

Oversettelse av test for talepraksi.

Dette blir den første talepraksi-testen på norsk, for voksne. En skikkelig test gjør det lettere for logopeder å planlegge god undervisning. Prosjektet gjennomføres av en gruppe i nettverket Afasiforum (Line Haaland-Johansen, Statped sørøst).

*Tegning, to ord og peking. For Berit Arnesveen Bronken blir det en hel fortelling.
(Foto: Georg Mathisen)*

Hører på historien til de språkløse

**Hvordan si fra når man mangler språk?
Forsker finner ut hvordan afasipasienter
kan hjelpes ut av depresjon, angst og
sosial isolasjon.**

To ord: «X-en» og «Barna». En tegning av to hus med piler imellom. Muligheten til å peke på ordene «ja» og «nei». Er dette en fortelling? Ja, fastslår Berit Arnesveen Bronken. Hun tok doktorgraden på å utvikle og prøve ut et oppfølgingstilbud etter hjerneslag. Det er tilpasset personer med afasi – svikt i evnen til å bruke og forstå ord – etter hjerneslag. Nå er hun førsteamanuensis ved Høgskolen i Hedmark og er med på en stor studie der effekten av oppfølgingsprogrammet skal testes ut blant hjerneslagpasienter både med og uten afasi.

– Språkskader rammer omtrent en tredjedel av dem som får hjerneslag, forteller Bronken.
– Lese- og skrivevansker etter hjerneslaget er regelen snarere enn unntaket.

Faller utenfor forskningen

Det er ikke mange tilbud som spesifikt følger opp de psykososiale konsekvensene av et hjerneslag.
– Pasientene kan falle ut av arbeidslivet og utvikle depresjon, angst og sosial isolasjon. De gir opp fritidsaktiviteter, og det kan oppstå samlivsproblemer som rammer ektefeller og barn, ramser hun opp.
Men det er ikke lett å forske på hvordan pasientene opplever det som skjer med dem. Skal forskerne intervju pasienten, så må pasienten klare å kommunisere. Akkurat

det som disse pasientene har problemer med, altså.

– Pasienter med afasi blir systematisk ekskludert fra forskningsprosjekter, fordi de fleste metodene krever språklige ferdigheter, sier Berit Arnesveen Bronken.

Språk er identitet

– Det å fortelle om oss selv og andre er en viktig del av den måten vi bevarer og endrer identiteten på gjennom et helt liv. Når du mister livsviktige funksjoner, er det viktigere enn noen gang å dele historien med andre. Språket er det viktigste redskapet. Hva da med de som ikke har et språk å formidle seg gjennom? spør hun.

Afasipasientene har problemer med å fungere i familien og arbeidslivet. De har problemer med å lese skjemaer og med å fylle ut informasjon. Samtidig er tap av språkferdigheter en skremmende opplevelse for dem:

– De kan ha vært nær døden, ligget bevisstløse, være delvis lammet, men det verste, ifølge en pasient, var at «jeg fikk ikke frem et ord. Jeg skjønnte alt de sa rundt meg, men kunne ikke snakke – det var helt forferdelig», forteller Bronken.

Målet er å utvikle et psykososialt tiltaksprogram som inngår som en del av oppfølgingstilbudet etter hjerneslag, på linje med fysioterapi, logopedi og ergoterapi.

Kroppsspråk og hjelpemidler

Opptreningen etter slaget tar ofte lang tid, og pasientene selv beskriver den som strevsom.

– Når de er ferdige med rehabiliteringen, føler de seg veldig alene, samtidig som de ikke er i nærheten av å være ferdig rehabilitert, sier hun.

Derfor har forskerne utviklet et program som de håper at kan bli et nyttig supplement til dagens rehabiliteringstilbud. Det skal hjelpe dem tilbake til et bedre liv, på tross av alle konsekvensene av hjerneslaget. Men det baserer seg på

samtaler. Hvordan skal det gjøres med en pasient som ikke har noe språk?

– Vi bruker prinsipper fra en metode som heter «støttet samtale for voksne med afasi», som inkluderer alternative uttrykksformer. Bilder, tilpasset språk, forskjellige skrifttyper, utheving av meningsbærende uttrykk og språklig tilpassede refleksjonsark.

– Vi tilrettelegger for en samtale med en som må bruke peking, objekter og hjelpemidler i tillegg til ord. Det vi tilstreber, er en normal, voksen samtale med dem som ikke kan snakke sånn som de gjorde før slaget, forklarer Berit Arnesveen Bronken.

Trygg samtale

Forskerne fulgte sju pasienter med moderate til alvorlige språkskader, i to år. De gjennomførte 89 møter og 21 intervjuer. Intervjuene videofilmte de for å fange opp all slags kommunikasjon.

– Det mest fremtredende funnet var at de fikk en trygg arena å snakke på, med noen som lærte seg språket deres. Dermed fikk de muligheten til å fortelle historien sin og dele erfaringer, sier forskeren.

Én pasient som bare hadde noen få ord, klarte å peke og kommunisere med kroppen og gi uttrykk for at han hadde fått prate og lufte tanker og erfaringer. Han hadde gått fra å være veldig god til å uttrykke seg, til ikke å tilgang til ha ord lenger.

Snakke som et barn

– Dette går ikke på intelligens. Som en av pasientene – en 33-åring – sa det: Det å snakke som et barn når du er voksen, det gjør noe med deg, sier Bronken.

Pasientene har vært veldig tilbakeholdne med å kommunisere når de ikke har et trygt rom å snakke i og ikke stoler på den personen de kommuniserer med. Målet er å styrke dem så de kan møte verden utenfor. Sykepleiere er lært opp og har fungert som følgesvenner på veien. Oppfølging fra den samme sykepleieren over tid viser seg å

være viktig for å få til kommunikasjon som får frem erfaringene og fortellingene til den afasirammede.

– Personer med afasi har sitt individuelle språk som den språkfriske samtalepartneren må lære å tolke og forstå. Det krever tid og rom for samtalen, noe som kan være vanskelig å få til i en hektisk hverdag om det ikke prioriteres og settes på dagsorden.

Stor studie

Materialet som Berit Arnesveen Bronken har, er for lite til å trekke noen konklusjoner. Men nå følges arbeidet opp av en stor studie basert på flere doktorgrader fra medlemmer i forskergruppen.

– Effekten av programmet skal måles i større målestokk. Vi er godt i gang og tenker oss 400 deltagere fra Sykehuset Innlandets opptaksområde i tillegg til Oslo, Akershus, Buskerud og Nordland, forteller hun. Programmet tar for seg de psykososiale områdene som forskningslitteraturen om slag sier at er problematiske. For eksempel det å håndtere det følelsesmessige ved å ha fått en livstruende sykdom. Å bli kjent med en endret kropp og få et forhold til den. Å komme tilbake til aktiviteter i hverdagslivet hjemme, på fritiden og kanskje på jobb. Å arbeide med identitetskrisen for den som ikke lenger mestrer de samme tingene som før.

Påvirker familielivet

Gabriele Kitzmüller ved UiT Norges arktiske universitet forteller også en historie om slagpasienter som sliter med familielivet. – Kommunikasjon står sentralt i et familieliv og blir ofte en stor utfordring. I tillegg til språkvansker og kognitive problemer, blir mange som lever med hjerneslag, rammet av utmattelse som påvirker familielivet. Det fortalte Kitzmüller til forskning.no da hun tok doktorgraden på hjerneslag og språk for to og et halvt år siden.

Det dreier seg ikke bare om selve språkevnen:

– Den slagrammede kan mangle krefter til å snakke om vanskelige ting. De vil også skåne sine nærmeste for belastninger ved ikke å prate om problemene, sier Kitzmüller.

Samarbeid

Og hva mente mannen som tegnet hus og klarte å si «X-en» og «barna?»

– Det var en fortelling som handlet om å få til et samarbeid om barna med en fraskilt partner når du ikke kan snakke. Afasi går ikke på intellektet. Alle har et språk og en fortelling – utfordringen er å pakke dem ut når de ser litt annerledes ut enn en tradisjonell fortelling, sier Berit Arnesveen Bronken.

Journalist: Georg Mathisen, forskning.no

Leserbrev:

Gift med en slagpasient

Jeg har vært gift med en slagpasient i fire år. Forut for det har vi vært gift i mer enn førti! Min kone er 70 % ufør. Mentalt. Det har vært meget prøving og feiling før en har funnet en noenlunde farbar levevei.

Fruen har alltid vært meget ressurssterk. Topp utdannet. Så bryter livet sammen. Over natten! Hun ble funnet etter åtte timer i Italia. Jeg møtte henne dagen etter fallet og skaden.

– Alvorlig, sa professoren.

Det var et sjokk å møte min vakre kone. Sitte ved en sykeseng i et fremmed land – og være helt utenfor! Som utdannet samfunnsviter har du noen peiling. Men så blir du konfrontert med din egen kones skjebne!

– Selvmedlidenhet er din største fiende, sa psykiateren. Lev livet, kos dere med de gode sidene (ca 30%). Du kan føle deg som fiskeren på havet. Det blåser opp til storm. Plutselig er regnet og vinden over deg. Så har du rolige dager i smul sjø, aftensol og blikk.

– I gode og onde dager, sa presten. Til neste år har vi vært gift i 50 år!

– Ingen er så vakker som konen, sa jeg til fastlegen. Når hun koser seg med aftensmåltidet, smiler og ønsker god-natt! Livet er verdt å leve. Sammen skal vi gå hånd i hånd inn i alderdommen - og ikke la oss hindre av skjebnens ironi!

*Hans Øystein Bondi
(Ektemann)*

SE FILM – SAMTAL OM FILMEN

Lørdag 17. og søndag 18. oktober 2015
arrangerte Afasiforbundet filmkurs på
Scandic Hotel Gardermoen.

Dette er et prosjekt i regi av Karianne Berg, med støtte fra ExtraStiftelsen. Hun har hentet idéen fra et amerikansk prosjekt (Aphasia Film Forum) der utgangspunktet er ønsket om deltagelse i hverdagslige gjøremål, gjenopptagelse av aktiviteter som er viktige og som den afasirammede selv ønsker. Verdens Helseorganisasjon (WHO) sier at aktiviteter og deltagelse i samfunnet er viktige mål for alle.

Stor interesse

Vi var i alt 36 som var spente på hvordan vi kan legge til rette for at afasirammede kan oppleve gleden ved å se filmer på kino, hjemme og i grupper tilrettelagt av en afasiforening. Siden det å se film er en hverdagslig aktivitet, er det også ønskelig at afasiforeninger kan

organisere filmkvelder for å utvide tilbudet om aktivitet til en større gruppe av medlemmer. Mange har hatt interesse for film før de fikk afasi, men har opplevd at de siden har mistet en del av nytten og gleden ved en film. Det å se film er en vanlig aktivitet, og med litt tilrettelegging kan kanskje noen få tilbake filmgleden. Det er også mange som kan få en «nyfunnet» hobby med film.

Minner knyttet til film

De fleste har minner knyttet til film. Det kan være kjente filmreplikker som «Dra meg nå baklengs inn i fuglekassa !» (Flåklypa) eller «Helmax Egon !» (Olsenbanden).

Mange har også spesifikke minner fra den første filmen de så på kino, den første filmen de så sammen med barna eller filmer knyttet opp mot historiske hendelser som for eksempel «KonTiki» eller «Apollo13».

Hvordan tilrettelegge?

Det er utarbeidet støtteark med stikkord og bilder som skal gjøre det lettere for personer med afasi å sette seg inn i hva filmen handler om. Disse støttearkene vil også hjelpe til med å kunne samtale om filmen før – under og etter filmen.

Aktuell forberedelse til filmen er å snakke om hvilken sjanger filmen er (drama, krim, thriller, komedie, dokumentar osv.). Videre snakket vi om hvem som er regissør, skuespillere, hvor handlingen finner sted og i hvilken tidsperiode. Det kan være en stor fordel å bruke bilder av for eksempel skuespillerne.

Det kan også være en fordel å snakke litt om hva filmen handler om, slik at man kan få noen holdepunkter og forventninger til filmen.

Underveis i filmen er det viktig å ta en liten pause der man kan snakke litt om hva man har sett så langt. Noen filmer kan være vanskeligere enn andre å følge handlingen i, det kan derfor være nyttig med en oppsummering. Det kan også være at man har behov for å si om man faktisk har lyst til å se

filmen ferdig eller ei. Noen trenger oftere pause, dette må også tilrettelegges.

Det er utarbeidet en del tips i et hefte til hvordan man skal snakke om filmen i ettertid.

En samtale om ulike deler av filmen kan inneholde punkter som omhandler handlingen i filmen, skuespillerprestasjonene, musikk, setting (miljø) og sjanger.

Man kan også gjøre det enklere ved å dele ut terningkast, slik at kanskje enda flere får uttrykt sin mening om filmen.

Støtteark med samtaletips til de ulike filmene kan man få ved henvendelse til Afasiforbundet.

Sosialt samvær

Etter en lang og spennende økt på lørdag møttes vi til middag. Vi var så heldige at vi fikk spise middag i et rom bare for kursdeltagerne. Vi ble servert deilig mat, og praten gikk livlig. Det var lett å bli kjent med nye mennesker i en koselig atmosfære.

Noe som var ekstra artig ved dette kurset var den store spredningen i deltakere fra hele landet. Vi hadde deltakere fra Sør-Varanger (Finnmark), Tromsø, Bergen, Oslo, Romerike, Telemark og Østfold. Vi takker alle deltagerne for en hyggelig og givende helg.

En ekstra takk til Karianne Berg som gjorde idé til virkelighet, og sørget for at det ble et meget vellykket arrangement med mange smilende og fornøyde fjes ved lunch på søndag.

Tekst: Trine-Marie Hagen

Filmhelg på Gardermoen

Kurset var ein inspirasjon til å jobbe med film på møta våre. Kursleiaren Karianne Berg presenterte oss for to filmar: «Kon-Tiki» og «Hundreåringen som klatret ut gjennom vinduet og forsvant». «Kon-Tiki» er ein film om den første av Thor Heyerdal sine berømte reiser fra 1947. Dei vann faktisk Oscar-pris i 1951! «Hundreåringen» er basert på boka skriven av Jonas Jonasson, og den blei litt av ein publikumssuksess då den kom ut. Eit par år seinare kom filmen. Me hadde tilfeldigvis sett begge filmane før, men det har ikkje noko å bety i vår samanheng. Begge filmane står trygt etter både ein og fem visningar. Begge filmane fekk stor oppmerksomhet. Eg har ikkje funne tala for kor mange som såg «Hundreåringen», men det er vel berre eit par filmar som er sett av fleire i Noreg enn Kon-Tiki-filmen med omtrent ein million sjåarar! Det er eit godt utgangspunkt å visa

filmar som når ut til mange. Det er kjekt å sjå film saman med andre; det gir ein ekstra dimensjon til filmen å dela filmopplevinga. Etter kvar film hadde me ein sekvens der me samtalte om filmen. Det er klart at det sikkert er fleire måtar å sjå film på, men det er naturleg at ein diskuterer litt når ein har sett ein film. Etter ei filmframsyning er det kjærkomme med ein kopp kaffi og noko å bita i. Og det er vel å venta at det blir meir filmprat!

Vårt inntrykk var at det var stor interesse for å jobba med film, og vi i Bergen og omland si forening har lyst til å prøve ut ein filmkveld. Vi veit enno ikkje heilt sikkert kva for film det blir, men det var i alle fall inspirerende med denne helga på Gardermoen, så det blir nok følgt opp i fleire av foreningane rundt i landet.

Hans Tveit

Informasjon om afasi til helsepersonell

I denne artikkelen vil vi presentere en tekst om afasi og kommunikasjon rettet spesielt mot helsepersonell. Den er nettopp blitt lagt ut på Afasiforbundets nettsider.

Arbeidet med å skrive teksten startet i Afasiforum 3. Det er et samarbeid mellom mange institusjoner som arbeider med afasi. Forumet består av flere grupper. En av gruppene har hatt informasjon om afasi som tema. Den gruppen har bestått av logopedene Malin Dalby, Eva Nordset og Ingvild Røste. Vi tenkte at Afasiforbundet kunne være en bra samarbeidspartner. Derfor tok vi kontakt med Marianne Brodin i Afasiforbundet. Hun var positiv til ideen, og kunne tenke seg å legge teksten på afasi.no. Hun har vært med i gruppa siden. Tekster som skal ligge på nettet må være litt annerledes enn de som skal stå i et blad. Marianne har bidratt med mye kunnskap om dette.

Målet er å spre informasjon om afasi og kommunikasjon. Økt kunnskap om afasi i samfunnet kan gjøre livet litt lettere for afasirammede.

Vi kom fram til at vi ønsket å rette oss mot helsepersonell. Helsepersonell er blant andre sykepleiere, leger, fysioterapeuter og hjelpepleiere. Disse fagpersonene møter ofte personer med afasi. De har spisskompetanse på det medisinske. De kan mye om anatomi, sykdom og medisiner. De møter mange ulike pasientgrupper i yrkeshverdagen sin, og man kan ikke forvente at de alltid har nok kunnskap om afasi.

*Prosjektgruppen består av logoped Malin Dalby, generalsekretær Marianne Brodin i Afasiforbundet og logopedene Eva Nordset og Ingvild Røste.
Foto: Malin Dalby*

Målet var at det skulle være enkelt for helsepersonell å finne nyttig informasjon om afasi. Vi har prøvd å skrive kortfattet og konsist. Vi har skrevet om hva afasi er, og understreket at det er mer enn bare talevansker. Vi har også skrevet om hva det ikke er, for eksempel at man fortsatt kan tenke selv og ha meninger om sitt eget liv. Vi har også skrevet om hva man må ta hensyn til når man prater med en person med afasi.

Vi har prøvd å rette teksten inn mot situasjoner som helsepersonell møter i sin arbeidshverdag. Vi har nevnt noen misforståelser som vi har erfart at kan være vanlige blant helsepersonell.

Et eksempel vi har tatt opp, er at selv om noen med afasi kan lese høyt fra et skjema de har fått, kan de likevel ha behov for hjelp til å forstå innholdet og fylle ut skjemaet.

Et annet eksempel er at noen tror at de alltid må henvende seg til den pårørende. Det er ubehagelig for den afasirammede å bli undervurdert og ikke tatt med på avgjørelser.

Det at denne teksten ligger på www.afasi.no, betyr at helsepersonell må lete etter informasjonen selv. Vi har diskutert om vi kan henvende oss direkte til, for eksempel, fastleger med gode råd om kommunikasjon. Det er noe gruppa vil arbeide videre med.

Foto Greta Fredriksen, Asker /Bærum

Nordisk Afasidag 10. oktober 2015

10. oktober hvert år markeres Nordisk Afasidag. En viktig del av arbeidet vårt er å gi «folk flest» informasjon om hva afasi er og hva det betyr for den som er rammet.

Logoped-hjelp er det viktigste tilbudet for personer med afasi. Mange afasirammede kan bli mye bedre med språktrening. Dessverre er det langt fra alle som får et godt nok tilbud. Det er derfor viktig å sette fokus på denne saken.

Nordisk Afasidag markeres gjerne av lokalforeningene våre på sykehus, rehabiliteringssteder, biblioteker eller andre steder der folk ferdes. Det er en viktig oppgave å fortelle folk om afasi og de vanskene det fører til i hverdagen. Vi er svært glade for at våre lokalforeninger er så flinke til å markere dagen ved å spre informasjon, og retter en stor TAKK til mange flotte ildsjeler. Her er et utvalg fra noen foreninger som hadde aktiviteter i forbindelse med Nordisk Afasidag:

Haugesund

Haugesund og Omegn Afasiforening markerte i år afasidagen med stand på Haugesund folkebibliotek. Tidligere år har vi stått på kjøpesenter, men i år fikk vi lyst til å prøve noe nytt. Og det viste seg å være vellykket. På

Per Gunnar Stornes, Sigrid H. Lund og Trond Børseth hadde stand på biblioteket i Haugesund

biblioteket hadde de fleste besøkende bedre tid enn de som var ute for å handle. Mange tok i mot brosjyrer, og flere stoppet opp for å komme med spørsmål.

- Fra bibliotekets side var det bare velvilje å spore, sier primus motor for standen Sigrid Lund. Siden opplegget var så vellykket vil vi nok gjenta det også neste år.

Lisbet Espenes fra Aurskog-Høland Afasiforening hadde mange besøkende som stoppet for en prat på standen.

Aurskog-Høland

Aurskog-Høland Afasiforening hadde stand i Løken sentrum. Alle vi snakket med var takknemlige for informasjon og var enige i at dette er viktig å bli minnet om. Mange hadde egne erfaringer de ville snakke om, og det kunne være både positive og uheldige omstendigheter. Rehabilitering i forhold til kommunikasjon var i mange tilfelle helt fraværende. Alle ønsket mer fokus på dette i rehabiliteringen. Afasidagen gir oss en fin mulighet til å bidra med informasjon på hjemstedet - sier Lisbet Espenes.

Asker og Bærum

Torsdag 24. september besøkte vi bibliotekene i Sandvika, Høvik, Eiksmarka, Rykkinn og Asker. Vi hadde med brosjyrer og hefter, Gi tid-kort og en del annet materiell og fikk lov til å sette opp stand. Alle virket positive og tok imot det vi hadde med - sier Greta Fredriksen og Marit Kaarboe.

Fredag besøkte vi både Solgården boliger med service og Solgården sykehjem. Begge steder møtte vi på interesserte mennesker som sa de gjerne ville distribuere det videre.

På Risenga ble tidspunktet litt ubeleilig, men brosjyrene våre ble tatt i mot. Vi får bare håpe at det havner hos noen som har nytte av det. Vi opplevde at flere aktuelle steder ble benyttet til å rette oppmerksomheten mot "Verdensdagen for psykisk helse", som er mer kjent, en større konkurrent akkurat 10. oktober.

Østfold

Tirsdag 06. oktober var vi rundt med brosjyrer og Afasiposten. Vi ble meget godt mottatt på Helsehuset i Fredrikstad, Fylkesbiblioteket i Fredrikstad, Sentralt Korttidssenter med. avd. for opptrening i Fredrikstad og Helsehuset i Sarpsborg, Rehabavd.

Torsdag 8. oktober var vi på plass i Tistasenteret i Halden med Afasiposten og brosjyrer. Vi erfarte at responsen var liten og valgte heller å oppsøke legekontorer i byen med resten av materiellet.

Onsdag 28. oktober var vi representert på møte/kurs i Østfold logopedlag (om afasi) og hadde med brosjyrer og materiell. Det er viktig å minne om betydningen av Afasiforeningen og Afasiforbundet til logopedene som kommer.

Vest-Agder

Lørdag 24. oktober hadde vi stand i Markens gate i Kristiansand og var fire personer fra styret som delte ut brosjyrer og pratet med forbigående. Folk var stort sett hyggelige og tok imot vårt materiell med et smil. Vi var i kontakt med gamle og unge, helsepersonell - både leger og sykepleiere. Noen fikk med brosjyrer som de ville legge ut på venteværelser. Vi har allerede bestilt plass for neste år!

Med Afasiforeningen i Østfold på 25-års jubileumstur til Lysekil

12. september var dagen for østfoldingenes jubileumstur til Lysekil på svenskekysten. Vi forlot Østfold i lettskyet vær og god temperatur; det perfekte vær for en buss-tur!

Alle var spente på hva dagen ville bringe! Sjåfør Gunnar viste seg å være "den rette" mannen for oss. Han var hyggelig og hjelpsom og gav oss en behagelig reise på den smale og svingete kystveien fra Grebbestad til Lysekil og tilbake. Underveis informerte han om kjente steder vi kjørte igjennom.

Første stopp var Tanum Strand. Der stod en rikholdig frokost-buffet dekket og ventet på at sultne nordmenn skulle forsyne seg! Vi koste

oss med en "lang frokost" og noen stekte seg vafler for virkelig å nyte den siste kaffekoppen før turen fortsatte!

Mette og fornøyde fant vi tilbake til bussen som tok oss videre sørover gjennom kystlandskapet. Vi kjørte gjennom kjente sommersteder som **Sannäs, Grebbestad, Fjellbacka og Hamburgsund** m.fl. Overalt var det stille; nesten ikke biler eller mennesker å se. Dermed kunne vi nyte den spesielle sensommer-freden som rådet over vakker natur med sjø og skjærgård og jordbruksområder innimellom. Gjennom tettstedene beundret vi nye og gamle hus og sommerhus og fine, velstelte hager med både blomster og frukt!

Vel framme i **Lysekil** var himmelen blå, sola varmet og vi fikk en liten stopp inne i sentrum. Parkene var grønne og frodige og velstelte. Det bugnet fortsatt av sommerblomster, bl.a. mengder av store georginer. **Havets Hus**/Akvarium ligger helt nede i sjøkanten, og derfra hadde vi flott utsikt til skjærgården. Inne i Havets Hus var det få andre turister enn oss. Det gav fred og ro til å studere livet i vann i et tempo som passet den enkelte. **Akvariene** var også godt tilgjengelige for rullestolbrukere. Tydelige skilt gav informasjon (også på norsk) om hva vi så. Underveis på vår vandring gjennom Havets Hus fikk vi mange anledninger til å utveksle forundring over alle de underlige skapningene vi så.

Litt slitne av en mengde synsinntrykk og mange skritt måtte vi forlate Lysekil. Tilbaketuren gikk også langs kysten, og på Hotell **Tanum Strand** ventet middagen. Vi

fikk servert smakfulle kyllingbryst med risotto og salat. Til dessert var det eplepai med vaniljekrem-saus og KAFFE. Stemningen var god rundt bordene våre i restauranten som ligger helt ned på brygga.

Før vi igjen skulle krysse riksgrensa til Norge, ble det en liten stopp for svenskehandel på Nordby Handelssenter. Så var det bare noen få minutter til å forberede **avskjed** med de første som skulle forlate oss ved Halden. Sjøfører Gunnar ble behørig takket for innsatsen med å lede oss trygt, informativt og behagelig gjennom hele dagen. Turdeltagerne klappet for turen, og de fleste hadde nok oppnådd deler av målene for turen: **Å få erfaringer gjennom mange sanser og å bli bedre kjent med hverandre gjennom felles opplevelser!**

Inghild (ref.)

Vil du være med på Mestring med Funkis?

Studieforbundet Funkis har laget et nytt nettbasert mestringskurs, som skal erstatte det tidligere mestringsprogrammet «Å leve et friskere liv». Til pilotgjennomgang i februar 2016 søker vi etter kursdeltakere. Kurset går over 6 uker og har to kursveiledere. Kurset er diagnoseuavhengig og passer for alle som har en kronisk eller langvarig sykdom, eller en funksjonsnedsettelse. Interesserte kan melde fra til elin@funkis.no innen 24. januar 2016. Piloten er gratis for deltakerne.

Kan du finne navn på åtte ulike vintersportsgrener?

SKISKYTING – BOB – ALPINT – SKØYTER – SKI – AKING
– HOPP – SNOWBOARD

(se nedover, bortover, og på skrå. Løsning på side 26)

A	C	D	P	S	N	O	W	B	O	A	R	D	A	S
D	S	A	M	K	W	M	E	W	M	P	R	O	S	E
S	B	S	L	P	H	A	L	P	I	N	T	T	I	O
F	M	K	L	P	R	E	C	O	J	R	P	Y	E	K
Z	E	I	K	S	M	B	T	A	B	O	B	M	S	M
K	M	S	B	S	W	P	K	O	O	N	O	Y	K	S
L	W	K	R	B	K	K	B	D	M	P	Y	N	Ø	I
E	V	Y	U	A	O	I	K	A	E	X	O	X	Y	B
P	F	T	R	I	X	P	R	E	K	S	T	E	T	G
U	B	I	N	H	O	P	P	W	E	I	A	Å	E	K
A	E	N	T	J	X	Z	S	T	U	N	N	U	R	N
T	O	G	O	T	K	R	L	X	E	N	A	G	W	M

Afasipostens kryssord nr 4/2015

AULA- EN	↓	ENDE- LØS	ETTER- PÅ	EIRE LENDET	↓	BOLIG VERDENS- MESTERSKAP	↓	↓	MO- DELL
LAND						SATTE			
HOLDER I HÅN- DEN						SAMT- LIGE			
BYTTE MIRA- KEL						HARD	UNDER		INVI- TERE VINNE OVER
↳					BIT TRIUM- FERER				
FULL- STEN- DIG	BIDIGE SPI- SING							ELLER LIG- NENDE	↳
↳			HILS- TE						LIKE STREV- DE
BENÅD- NING									
↳			LEVER KLOKKE			HUMRE	ADV.	ÅS- SIDE GRIPE	
BEVE- GELSE		DROP- PER							
SEN- DER				KVIN- NE- NAVN					

Send inn løsningsordet (det grå feltet) senest 20. januar 2016:

Pr. e-post:
afasi@afasi.no

I posten:
Afasiforbundet i Norge
Torggt. 10
0181 Oslo

Oppgi navn og adresse.
Vinneren får en liten gave i
posten!

Løsningsordet for kryssord nr. 2/2015 var: TANKEFULLE men ingen korrekte svar kom inn:

Legenden om de fire lysene

Fire lys brant på adventskransen. Det var helt stille, så stille at man kunne høre lysene snakke til hverandre.

Det første lyset sukket og sa:

- Mitt navn er fred. Jeg skinner klart, men menneskene vil ikke ha fred, de vil ikke ha meg. Lyset ble mindre og mindre, til slutt slukket det helt.

Det andre lyset sa:

- Mitt navn er tro. Men jeg er blitt overflødig. Mennesker vil ikke vite av Gud lenger. Det er meningsløst at jeg brenner. Så slukket det andre lyset.

Bedrøvet og med lav stemme sa det tredje lyset.

-Mitt navn er kjærlighet. Jeg eier ikke lenger kraften til å brenne. Menneskene overser meg. De ser bare seg selv og ikke de andre som de skulle elske.

Også det tredje lyset sluknet.

Et barn kom inn i rommet, så på lysene og sa:

- Dere skal da lyse og ikke slukne', - med øynene fulle av tårer.

Da hørtes plutselig stemmen til det fjerde lyset:

- Vær ikke redd. Så lenge jeg brenner, kan vi tenne alle de andre lysene igjen.

Mitt navn er håp.

Og barnet tok en flamme fra håpets lys med en fyrstikk og tente alle de andre lysene.

AFASIFORBUNDET I NORGE

- SPRÅKVANSKER ETTER HJERNESKADE

Torggaten 10
0181 Oslo

Jeg melder meg inn i Afasiforbundet i Norge
(sett kryss):

- Hovedmedlem (kr. 250,-)
- Husstandsmedlem (kr. 100,-)
- Støttemedlem (kr. 200,-)

Navn: _____

Adresse: _____

Poststed: _____

Fødselsdato: _____

Telefon: _____

Epost: _____

Bestill fra nettbutikken

Nettbutikken finner du på www.afasi.no, eventuelt send epost til: afasi@afasi.no eller ring 22 42 86 44.

Sang - med språket i vranglås

Hefte med sangtekster ble til i forbindelse med ExtraStiftelsen-prosjektet «Sang - med språket i vranglås». Valget av sangtekster reflekterer et bevisst valg om å ta vare på sangarven vår.

Pris inkludert porto kr 80

Det finnes også et ressurshefte med CD som inneholder enkle aktiviteter knyttet til musikk, bevegelse, dans og avspenning.

Pris inkludert porto kr 80

Løsning søkekryssord

A	C	D	P	S	N	O	W	B	O	A	R	D	A	S
D	S	A	M	K	W	M	E	W	M	P	R	O	S	E
S	B	S	L	P	H	A	L	P	I	N	T	T	I	O
F	M	K	L	P	R	E	C	O	J	R	P	Y	E	K
Z	E	I	K	S	M	B	T	A	B	O	B	M	S	M
K	M	S	B	S	W	P	K	O	O	N	O	Y	K	S
L	W	K	R	B	K	K	B	D	M	P	Y	N	Ø	I
E	V	Y	U	A	O	I	K	A	E	X	O	X	Y	B
P	F	T	R	I	X	P	R	E	K	S	T	E	T	G
U	B	I	N	H	O	P	P	W	E	I	A	Å	E	K
A	E	N	T	J	X	Z	S	T	U	N	N	U	R	N
T	O	G	O	T	K	R	L	X	E	N	A	G	W	M

Afasiforeningen i Østfold

Inghild Bjørgestad
Krogstadveien 30
1640 RÅDE
Tlf.: 69 28 00 82
Mobil: 916 05 604
E-post: ingott@live.no

Afasiforeningen for Oslo og omegn

Frithjof Funder
Karl Andersens vei 21
1086 Oslo
Tlf.: 22 21 14 71
E-post: hfunder@online.no

Asker og Bærum Afasiforening

Greta Fredriksen
Bergersletta 4,
1349 Rykkinn
Tlf.: 909 67 929
E-post: gretafre@online.no

Marit Kaarbøe
Lindelia 15,
1338 Sandvika
Tlf.: 907 71 846
E-post: marit.kaarboe@gmail.com

Aurskog-Høland Afasiforening

Lisbeth Espenes
Vestrengåsen 3D
1960 LØKEN
Tlf.: 924 11 807
E-post: lisbtroe@online.no

Romerike Afasiforening

Karen Eva Lyhus
Langslettvegen 29,
2080 Eidsvoll
Tlf.: 920 81 416
E-post: romerike_afasi@hotmail.no

Kongsvinger og omegn Afasiforening

Vidar Hoel
N. Skogvei 1
2213 KONGSVINGER
Tlf.: 62 81 75 77
E-post: vida-hoe@online.no

Afasiforeningen i Hedmark

Afasiforeningen for Lillehammer og omegn

Sigrun Irene Bjørke
Måsåv.3
2636 ØYER
Tlf.: 959 41 447
E-post: sigrunbjorke@gmail.com

Afasiforeningen for Gjøvik og omland

Tor Raudajoki
Kolbuveien 165
2850 Lena
Tlf.: 995 13 290

Vestfold Afasiforening

Claus Malthe
Postboks 24
3281 TJODALYNG
Tlf.: 454 00 016
E-post: claus@malthe.no

Drammen/Kongsberg og omegn Afasiforening

Sissel Aaberg
Vinkelgt. 7
3050 MJØNDALEN
Tlf.: 971 86 848
E-post: eaaber@broadpark.no

Ringerike og omegn Afasiforening

Eivind Aalde Nyhagen
Vestbygdveien 7
3534 Sokna
E-post: a-nyhage@online.no

Telemark Afasiforening

Ingeborg Vidsjå
Raskenlundveien 46
3928 PORSGRUNN
Tlf.: 35 51 05 08
E-post: turid.nilsen@hotmail.com

Sør-Rogaland Afasiforening

Gro Tingvik
Hordaveien 2B
4307 SANDNES
Tlf.: 905 11 317
E-post: thone@broadpark.no

Vest-Agder Afasiforening

Karin Valle
Bjørnsons vei 6
4700 Vennesla
Tlf.: 901 64 525

Aust-Agder Afasiforening

Afasiforeningen for Bergen og omegn

Ågot Valle
Parkveien 2B
5007 BERGEN
E-post: agot.valle@gmail.com
Tlf.: 930 63 624

Lisbet Eide
Slembeveien 1
5137 Mjølkeråen
Tlf.: 977 36 7047
E-post: lisb-eid@online.no

Sunnhordland Afasiforening

Reidun Aarskog
Kårevikvegen 94
5412 STORD
Tlf.: 977 98 847
E-post: reidun.aarskog@logopednet.no

Haugesund og omegn Afasiforening

Per Gunnar Stormes
Jeppedveien 14
5538 HAUGESUND
Tlf. 52 71 38 13
E-post: pergstor@gmail.com

Ålesund og omegn Afasiforening

Aud K. Wiklund
Lerstadveien 168
6014 ÅLESUND
Tlf.: 97 50 02 34
E-post: aalesundafasi@gmail.com

Molde Afasiforening

Afasiforeningen for Ytre Nordmøre

Anne Kvande
Kaptein Bødttkers gate 21
6508 KRISTIANSUND
Tlf.: 922 01 216
E-post: anne.kvande@neasonline.no

Nordfjord Afasiforening

Solveig M. Berge
Michael Krohns gate 47
5057 Bergen
Tlf.: 402 44 191

Afasiforeningen for Trondheim og omegn

Knut Otto Pettersen
Sigurd Jordsalfars vei 58
7046 Trondheim
Tlf.: 483 11 938
E-post: kpetersen27@gmail.com

Inherred Afasiforening

Bodø/Salten Afasiforening
Astrid Søreng
Sjøgt. 1
8006 BODØ
Tlf.: 913 71 553
E-post: astrid.soreng@icloud.com

Lofoten Afasiforening

Narvik og omegn Afasiforening

Solveig R. Halvorsen
Håreks gate 34
8514 NARVIK
Tlf.: 76 94 52 15

Rana og omegn Afasiforening

Tlf.: 75 13 31 36

Brønnøy og omegn Afasiforening

Anne Marie Degerstrøm
Ternevn. 23
8900 BRØNNØYSUND
Tlf.: 75 02 23 07
E-post: ann-dege@online.no

Harstad og omegn Afasiforening

Ragnhild Fosseide
Brattholtet 11
9414 HARSTAD
Tlf.: 997 90 757
E-post: ragnhild.fosseide@harstad.kommune.no

Afasiforeningen i Alta

Fredbjørg Nicolaysen
Fjellveien 10
9511 ALTA
Tlf.: 916 88 852
E-post: fredbjorg.nico@gmail.com

Sør-Varanger Afasiforening

Olaug Knutzen
Postboks 258
9915 Kirkenes
Tlf.: 934 83 492
E-post: sorvar.afasiforening@gmail.com